

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341(4-6ЄС)+340.13:327.39(477)+339.5
DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.1/13>

Фетько Ю.І.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ПРАВОВІ ЗСАДИ СТВОРЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

У статті досліджуються правові засади створення європейського об'єднання територіального співробітництва. Встановлено, що передумови нормативного закріплення європейського об'єднання територіального співробітництва в Україні пов'язані із положеннями Регламенту Європейського парламенту та Ради (ЄС) № 1082/2006 «Про європейські об'єднання територіального співробітництва (ЄОТС)» від 5 липня 2006 року та Регламенту Європейського парламенту та Ради (ЄС) № 1302/2013 «Про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 1082/2006 «Про європейські об'єднання територіального співробітництва (ЄОТС)» стосовно роз'яснення, спрощення та покращення функціонування таких об'єднань» від 17 грудня 2013 року. Визначено, що Закон України «Про транскордонне співробітництво» частково врегульовує процедуру створення європейського об'єднання територіального співробітництва, а також обмежує реалізацію права інших юридичних осіб України, окрім суб'єктів транскордонного співробітництва України у створенні європейського об'єднання територіального співробітництва, що суперечить положенням вищезгаданих Регламентів. І у даному випадку доцільно було б чіткіше врегулювати процедуру створення європейського об'єднання територіального співробітництва за участі і інших юридичних осіб України, а не тільки суб'єктів транскордонного співробітництва України. Оскільки така неврегульованість у майбутньому спричинить проблеми іншим юридичним особам України, які виявлять ініціативу у створенні європейського об'єднання територіального співробітництва.

Ключові слова: європейське об'єднання територіального співробітництва, суб'єкти транскордонного співробітництва України, Європейський парламент, Рада Європейського Союзу, юридичні особи, територіальне співробітництво, транскордонне співробітництво, міжрегіональне співробітництво, транснаціональне співробітництво.

Постановка проблеми. Узагальнивши весь комплекс спеціальної юридичної літератури, можна умовно виділити, що європейське об'єднання територіального співробітництва є однією із ефективніших форм територіального співробітництва. Основною метою його діяльності є розвиток територіального співробітництва між його учасниками, що може включати як один або кілька видів територіального співробітництва таких як: транскордонне, міжрегіональне та транснаціональне співробітництво, з метою зміцнення спільного соціально-економічного розвитку. Зважаючи, що Європейський Союз має зовнішній кордон із Україною, після розширення у 2004 року, і є можливість створення європейських об'єднань територіального співробітництва на зовнішній нью кордоні Європейського Союзу, і беручи до уваги те, що дане положення підтримується і законодавцем, вида-

ється своєчасним детальніше дослідити загальні засади та вимоги до створення європейського об'єднання територіального співробітництва. Адже створення та функціонування європейського об'єднання територіального співробітництва на зовнішньому кордоні Європейського Союзу сприятиме залученню додаткових фінансових ресурсів для вирішення завдань місцевого і регіонального розвитку, зміцненню інституційної спроможності, інтенсифікації співробітництва, а також поглиблення добросусідських багатосторонніх відносин між юридичними особами сусідніх держав-членів Європейського Союзу та України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти проблематики європейського об'єднання територіального співробітництва досліджувались такими вченими як: Агафонова Г.С., Артёмов І.В., Бенчак О.Ф., Бестужева С.В.,

Білак О.О., Галіахметов І.А., Гусь А.В., Дулеба О.Ю., Ерфан Є.А., Ірха К.О., Ланго В.Т., Корбін В.П., Краснейчук А.О., Лемко Ю.Р., Мельник О.Г., Менджул М.В., Мікула Н.І., Мірзоев Р.Ш., Очкаї Д., Реслер М.В., Рогозян Ю.С., Санченко А.Є., Синьоокий О.А., Софій О.Л., Толкованов В.В., Устименко В.А., Юрійчук Є.П. та інші. Однак дослідження щодо створення європейського об'єднання територіального співробітництва сконцентровані переважно навколо історичних, політологічних, міжнародних відносин, а також питань державного управління, а аналіз наукових досліджень вітчизняних вчених-юристів дає можливість встановити, що сьогодні юридичною наукою не достатньо уваги приділяється дослідженню створення європейського об'єднання територіального співробітництва.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження правових засад створення європейського об'єднання територіального співробітництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні вперше поява та нормативне закріплення європейського об'єднання територіального співробітництва пов'язане із положеннями Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо транскордонного співробітництва» від 04 вересня 2018 року [1]. Передумови нормативного закріплення європейського об'єднання територіального співробітництва в Україні пов'язані із положеннями Регламенту Європейського парламенту та Ради (ЄС) № 1082/2006 «Про європейські об'єднання територіального співробітництва (ЄОТС)» від 5 липня 2006 року та Регламенту Європейського парламенту та Ради (ЄС) № 1302/2013 «Про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 1082/2006 «Про європейські об'єднання територіального співробітництва (ЄОТС)» стосовно роз'яснення, спрощення та покращення функціонування таких об'єднань» від 17 грудня 2013 року. Вони врегулювали, що юридичні особи із третіх країн, у тому числі із України, не мають виключатись із механізму створення європейського об'єднання територіального співробітництва, якщо це не суперечить законодавству держави, або закріплено в міжнародних договорах держав-членів Європейського Союзу і цією державою [2–3].

Закон України «Про транскордонне співробітництво» частково врегулює створення європейського об'єднання територіального співробітництва. Варто окремо зупинитись на положеннях цього закону та проаналізувати засади створення європейського об'єднання територіального спів-

робітництва. Частина 5 статті 1 цього закону врегулює, що європейське об'єднання територіального співробітництва «є об'єднання суб'єктів транскордонного співробітництва України та відповідних суб'єктів сусідніх держав-членів Європейського Союзу зі статусом юридичної особи відповідно до національного законодавства держави-члена Європейського Союзу, на території якої є його місцезнаходження». Беручи до уваги нормативне визначення щодо європейського об'єднання територіального співробітництва, то тут доцільно буде розкрити кого саме законодавець відносить до переліку суб'єктів транскордонного співробітництва України. Згідно із частиною 6 статті 1 цього закону під суб'єктами транскордонного співробітництва України врегульовано «територіальні громади, їх представницькі органи та їх об'єднання, місцеві органи виконавчої влади України, що взаємодіють з територіальними громадами та відповідними органами влади сусідніх держав у межах своєї компетенції, встановленої чинним законодавством України та угодами про транскордонне співробітництво». Беручи до уваги частину 5 статті 7 цього закону законодавець наділив суб'єктів транскордонного співробітництва України повноваженнями щодо створення органів транскордонного співробітництва, зважаючи на частину 3 статті 5 цього закону законодавець до органу транскордонного співробітництва відніс і європейське об'єднання територіального співробітництва, а частиною 6 статті 9 цього закону врегулював, що європейське об'єднання територіального співробітництва «має статус юридичної особи і утворюється відповідно до національного законодавства держави-члена Європейського Союзу, на території якої є його місцезнаходження» [4]. Таким чином, законодавець фактично врегулював, що засновниками європейського об'єднання територіального співробітництва є «територіальні громади, їх представницькі органи та їх об'єднання, місцеві органи виконавчої влади України». Однак, беручи до уваги положення Регламентів Європейського парламенту та Ради (ЄС) № 1082/2006 «Про європейські об'єднання територіального співробітництва (ЄОТС)» від 5 липня 2006 року та Регламенту Європейського парламенту та Ради (ЄС) № 1302/2013 «Про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 1082/2006 «Про європейські об'єднання територіального співробітництва (ЄОТС)» стосовно роз'яснення, спрощення та покращення функціонування таких об'єднань» від 17 грудня 2013 року, то ними врегулюється чіткий

перелік юридичних осіб, у тому числі із третіх країн, таких як Україна, які можуть бути засновниками європейського об'єднання територіального співробітництва [2–3]. Порівнюючи положення вищезгаданих Регламентів із положеннями Закону України «Про транскордонне співробітництво» щодо засновників європейського об'єднання територіального співробітництва, то тут варто відзначити, що Закон України «Про транскордонне співробітництво» обмежує реалізацію права інших юридичних осіб України, окрім суб'єктів транскордонного співробітництва України щодо створення європейського об'єднання територіального співробітництва, що однозначно суперечить положенням вищезгаданих Регламентів.

Щодо процедури створення європейського об'єднання територіального співробітництва, то як вже вище згадувалось частина 6 статті 9 Закону України «Про транскордонне співробітництво» врегульовує, що європейське об'єднання територіального співробітництва «має статус юридичної особи і утворюється відповідно до національного законодавства держави-члена Європейського Союзу, на території якої є його місцезнаходження» [4]. Зважаючи на особливості та процедуру створення європейського об'єднання територіального співробітництва, яку на даний момент врегульовує Закон України «Про транскордонне співробітництво», то він фактично зобов'язує суб'єктів транскордонного співробітництва України звертатись до положень національного законодавства держави-члена Європейського Союзу, на території якої планується місцезнаходження європейського об'єднання територіального співробітництва. Тут доцільним видається чіткіше врегулювати процедуру створення європейського об'єднання територіального співробітництва за участі юридичних осіб України, оскільки це у майбутньому спричинить проблеми юридичним особам України, які виявлять ініціативу у створенні європейського об'єднання територіального співробітництва.

У висновку Комітету регіонів ЄС «Місцеве та регіональне самоврядування в Україні та розвиток співробітництва між Україною та ЄС» акцентується увага на європейському об'єднанні територіального співробітництва. Комітет регіонів ЄС закликає прийняти міри які б дозволили європейському об'єднанню територіального співробітництва функціонувати в Україні так само, як і в державах-членах ЄС [5]. Укладена Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої

сторони визначає формат відносин між нашою державою та Європейським Союзом на основі принципів «політичної та економічної інтеграції» і є своєрідним орієнтиром щодо впровадження соціально-економічних реформ в Україні. Беручи до уваги положення преамбули Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, якою визначається, що сторони зобов'язались підтримувати транскордонне та міжрегіональне співробітництво, а також зважаючи, що Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом містить окрему Главу 27 «Транскордонне та регіональне співробітництво» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» (статті 446–449), а її стаття 447 передбачає «посилення співробітництва шляхом створення сприятливої законодавчої бази» [7], то у даному випадку доцільно було б чіткіше врегулювати процедуру створення європейського об'єднання територіального співробітництва. Також потрібно чітко встановити статус органу транскордонного співробітництва за об'єднанням євро регіонального співробітництва, бо не є коректним відносити європейське об'єднання територіального співробітництва до органу транскордонного співробітництва, оскільки Протокол № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань євро регіонального співробітництва (ОЕС) чітко встановлює статус органу транскордонного співробітництва за об'єднанням євро регіонального співробітництва [7], а європейське об'єднання територіального співробітництва має статус юридичної особи, що засновується та діє на основі норм права Європейського Союзу та національного права держав-членів на території якої планується його місцезнаходження.

Висновки. Таким чином, передумови нормативного закріплення європейського об'єднання територіального співробітництва в Україні пов'язані із положеннями Регламенту Європейського парламенту та Ради (ЄС) № 1082/2006 «Про європейські об'єднання територіального співробітництва (ЄОТС)» від 5 липня 2006 року та Регламенту Європейського парламенту та Ради (ЄС) № 1302/2013 «Про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 1082/2006 «Про європейські об'єднання територіального співробітництва (ЄОТС)» стосовно роз'яснення, спрощення та покращення функціонування таких об'єднань від 17 грудня 2013 року. Встановлено, що Закон України «Про транскордонне співробітництво» частково врегульовує процедуру створення європейського

об'єднання територіального співробітництва. Порівнюючи положення вищезгаданих Регламентів із положеннями Закону України «Про транскордонне співробітництво» щодо засновників європейського об'єднання територіального співробітництва, то тут варто відзначити, що Закон України «Про транскордонне співробітництво» обмежує реалізацію права інших юридичних осіб України, окрім суб'єктів транскордонного співробітництва України, таких як: територіальні громади, їх представницькі органи та їх об'єднання, місцеві органи виконавчої влади України у створенні європейського об'єднання територіального співробітництва, що однозначно суперечить положенням вищезгаданих регламентів. І у даному

випадку доцільно було б чіткіше врегулювати процедуру створення європейського об'єднання територіального співробітництва за участі і інших юридичних осіб України, а не тільки суб'єктів транскордонного співробітництва України. Оскільки така неврегульованість у майбутньому спричинить проблеми іншим юридичним особам України, які виявлять ініціативу у створенні європейського об'єднання територіального співробітництва. Також потрібно чітко встановити статус органу транскордонного співробітництва за об'єднанням єврорегіонального співробітництва, бо не є коректним відносити європейське об'єднання територіального співробітництва до органу транскордонного співробітництва.

Список літератури:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо транскордонного співробітництва». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2515-19#Text>
2. REGULATION (EC) No 1082/2006 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32006R1082>
3. Regulation (EU) No 1302/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 amending Regulation (EC) No 1082/2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC) as regards the clarification, simplification and improvement of the establishment and functioning of such groupings. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R1302>
4. Закон України «Про транскордонне співробітництво». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text>
5. Opinion of the Committee of the Regions on 'Local and regional government in Ukraine and the development of cooperation between Ukraine and the EU' (2011/C 42/13). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010AR0173&qid=1679608949654&from=EN>
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
7. Протокол № 3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями стосовно об'єднань єврорегіонального співробітництва (ОЕС). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_947#Text

Fetko Yu.I. LEGAL BASIS OF CREATION OF THE EUROPEAN GROUPING OF TERRITORIAL COOPERATION

The article researched the legal basis of the creation of the European Grouping of Territorial Cooperation. It was established that the prerequisites for the normative consolidation of the European Grouping of Territorial Cooperation in Ukraine are related with Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC) and Regulation (EU) No 1302/2013 of the European Parliament and the Council of 17 December 2013 amending Regulation (EC) No 1082/2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC) as regards the clarification, simplification and improvement of the establishment and functioning of such groupings. It was determined that the Law of Ukraine "On Cross-Border Cooperation" partially regulates the procedure for creating a European Grouping of Territorial Cooperation and also restricts the realization of the rights of other legal entities, except subjects of cross-border cooperation of Ukraine regarding the creation of the European Grouping of Territorial Cooperation, which is contrary to the aforementioned Regulations. And in this case, it would be expedient to more clearly regulate the procedure for creating the European Grouping of Territorial Cooperation with the participation of other legal entities of Ukraine, not only subjects of cross-border cooperation of Ukraine. Because such lack of regulation will cause problems for other legal entities of Ukraine in the future, which take the initiative in creating the European Grouping of Territorial Cooperation.

Key words: European Grouping of Territorial Cooperation, subjects of cross-border cooperation of Ukraine, European Parliament, Council of the European Union, legal entities, territorial cooperation, cross-border cooperation, interregional cooperation, transnational cooperation.